Bijlage 5

Natuurtoets, Croonen Adviseurs, 9 oktober 2012

Quickscan flora en fauna

Aanpassing bestemmingsplan Vliegende Vennen, Rijen

Gemeente Gilze en Rijen

CROONEN ADVISEURS
ruimtelijke vormgeving & ordening

Quickscan flora en fauna

Aanpassing bestemmingsplan Vliegende Vennen, Rijen

Gemeente Gilze en Rijen

Colofon

Datum:
9 oktober 2012

Projectgegevens:
Projectnummer 252116

Auteur(s):
Joost van Munster

Projectleider:
Arno Derks

CROONEN ADVISEURS
ruimtelijke vormgeving & ordening
Postbus 435 – 5240 AK Rosmalen
T (073) 523 39 00 – F (073) 523 39 99
E info@croonen.nl – I www.croonenadviseurs.nl

Inhoud

Inhoud **1**

1 Inleiding **1**
1.1 Aanleiding 1
1.2 Doel 2
1.3 Leeswijzer 2

2 Natuurwetgeving en -beleid **3**
2.1 Algemeen 3
2.2 Ecologische Hoofdstructuur en Natuurbeschermingswetgebieden 3
2.3 Flora- en faunawet 3

3 Gebiedsbeschrijving **5**
3.1 Huidige situatie 5
3.2 Toekomstige situatie 7
3.3 Te verwachten werkzaamheden en ingrepen 7

4 Methode **9**
4.1 Bureaustudie 9
4.2 Terreinbezoek 10

5 Onderzoeksresultaten **11**
5.1 Resultaten bureaustudie 11
5.2 Resultaten verkennend terreinbezoek 13

6 Toetsing aan de natuurwetgeving **19**
6.1 Toetsing effect op beschermde gebieden 19
6.2 Toetsing effect op beschermde soorten Flora- en faunawet 19

7 Conclusies en aanbevelingen **23**
7.1 Conclusies 23
7.2 Aanbevelingen (vrijblijvend) 24

8 Literatuur **25**

Bijlagen:
Bijlage 1: Ecologische Hoofdstructuur en Natuurbeschermingswet 1998
Bijlage 2: Flora- en faunawet

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De aanleiding voor dit verkennend onderzoek (quickscan) is de voorgenomen vernieuwing van het in 2010 vastgestelde bestemmingsplan 'Vliegende Vennen Noord-Oost' vastgesteld. In het kader van dit bestemmingsplan is een stedenbouwkundig plan vervaardigd (januari 2010). Het bestemmingsplan is op dit stedenbouwkundig plan gebaseerd. Het bestemmingsplan heeft een gedetailleerde opzet en kent weinig flexibiliteit qua situering van de woningen, woningtypologieën etc.
De huidige woningbehoefte sluit niet aan op het vastgestelde bestemmingsplan. De gemeente Gilze en Rijen heeft recent een verkavelingstudie verricht die aansluit op de huidige woonwensen. Conform het geldende bestemmingsplan is de aangepaste en gewenste verkaveling niet toegestaan. Een nieuw bestemmingsplan is dan ook noodzakelijk. Het nieuwe bestemmingsplan wordt zodanig opgesteld, dat zowel het stedenbouwkundig plan uit 2010 als de recente verkavelingstudie mogelijk is.

Ruimtelijke plannen dienen te worden beoordeeld op de uitvoerbaarheid in relatie tot actuele natuurwetgeving, met name de Flora- en faunawet, EHS en Natuurbeschermingswet 1998. Er mogen geen ontwikkelingen plaatsvinden die op onoverkomelijke bezwaren stuiten door effecten op beschermde natuurgebieden en/of flora en fauna. In dit kader is inzicht gewenst in de aanwezige natuurwaarden en de mogelijk daarmee samenhangende consequenties vanuit de actuele natuurwetgeving. Dit wordt gedaan op basis van een quickscan. In deze rapportage zijn de resultaten van de quickscan beschreven. In **Figuur 1.1** is de globale ligging van het plangebied weergegeven.

Figuur 1.1: Globale ligging van het plangebied (rode cirkel). (Bing.com/maps, 2012).

1.2 Doel

In ruimtelijke plannen, zoals bestemmingsplannen, is in het kader van de uitvoerbaarheid inzicht gewenst in de aanwezigheid van beschermde soorten en gebieden. Er dient te worden aangetoond dat het plan uitvoerbaar is. Het doel van een quickscan flor en fauna is het opsporen van strijdigheden een voorgenomen ingreep met de Flora- en faunawet en/of de Natuurbeschermingswet 1998 en het bepalen of de aanvraag van een ontheffing noodzakelijk is. In 2004 is reeds een toetsing uitgevoerd. Door de dynamiek van de natuur kennen conclusies uit eerdere rapportages slechts een beperkte houdbaarheid van 3 tot 5 jaar. De onderhavige quickscan vormt dus een actualisatie van het oude rapport, aangepast aan de huidige, veranderde situatie.

1.3 Leeswijzer

In de inleiding is beschreven waarom deze quickscan is uitgevoerd en met welk doel. In hoofdstuk twee wordt algemene informatie over de natuurwetgeving, waaronder de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998, gegeven. In hoofdstuk drie wordt de huidige en toekomstige situatie van het plangebied beschreven en de ligging ten opzichte van de Ecologische hoofdstructuur (EHS) en gebieden die zijn beschermd onder de Natuurbeschermingswet 1998 (met name Natura 2000). In hoofdstuk vier wordt de gebruikte methode voor de uitvoering van deze quickscan omschreven. In hoofdstuk vijf staan de resultaten van deze quickscan flora en fauna. Deze zijn onderverdeeld in de resultaten van de literatuurstudie en het terreinbezoek. In hoofdstuk zes worden de resultaten uit hoofdstuk vijf getoetst aan de Flora- en faunawet. Hieruit komen conclusies en aanbevelingen voort, die worden omschreven in hoofdstuk zeven. Het laatste hoofdstuk geeft de gebruikte bronnen voor dit onderzoek weer. Achter dit hoofdstuk bevinden zich twee bijlagen, die algemene informatie verschaffen met betrekking tot de Ecologische Hoofdstructuur, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Flora- en faunawet.

2 Natuurwetgeving en -beleid

2.1 Algemeen

De natuurwet- en regelgeving kent twee sporen, namelijk een soortgericht spoor (Flora- en faunawet) en een gebiedsgericht spoor (Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en Natuurbeschermingswet 1998). De Flora- en faunawet richt zich op de bescherming van soorten en de EHS en Natuurbeschermingswet 1998 op de bescherming van gebieden. Met de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998 is de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn in nationale wetgeving geïmplementeerd.

2.2 Ecologische Hoofdstructuur en Natuurbeschermingswetgebieden

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is de kern van het natuurbeleid. De EHS is in provinciale structuurvisies uitgewerkt en vastgelegd in de ruimtelijke verordening. Ruimtelijke plannen moeten hieraan worden getoetst. Natura 2000-gebieden, Beschermde Natuurmonumenten en wetlands zijn beschermd via de Natuurbeschermingswet 1998 en hebben derhalve een wettelijke status. In of in de nabijheid van de EHS en Natuurbeschermingswetgebieden geldt het ‘Nee, tenzij’- principe. In principe zijn er geen ontwikkelingen toegestaan als deze ontwikkelingen de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten.

Voor een uitgebreide algemene beschrijving van de Ecologische Hoofdstructuur en de Natuurbeschermingswet wordt verwezen naar Bijlage 1.

2.3 Flora- en faunawet

Het doel van de Flora- en faunawet is het in stand houden van de inheemse flora en fauna. Vanuit deze wet is bij ruimtelijke ingrepen de initiatiefnemer verplicht op de hoogte te zijn van de mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. De Flora- en faunawet gaat uit van het 'Nee, tenzij'-principe. Bepaalde handelingen, waaronder ruimtelijke ingrepen, waarbij beschermde soorten in het geding zijn, zijn slechts bij uitzondering en onder voorwaarden mogelijk.

Voor een uitgebreide algemene beschrijving van de Flora- en faunawet wordt verwezen naar Bijlage 2.

3 Gebiedsbeschrijving

3.1 Huidige situatie

Het plangebied is gelegen in Rijen, gemeente Gilze en Rijen. Het betreft het noordoostelijk deel van de 'Vliegende Vennen'. (zie **Figuur 3.1**).

Figuur 3.1: Begrenzing plangebied. Bij de blauwe lijn is een nieuw gegraven sloot. (Bron foto: Bing.com/maps)

De begrenzing van het plangebied is gelijk aan die van het nieuwe bestemmingsplan Vliegende Vennen Noord-Oost. Deze begrenzing is gelijk aan die van het oude bestemmingsplan en natuur rapportage van 2004 met uitzondering van de delen die reeds ontwikkeld zijn in het noorden en het oosten en de noordoost hoek die niet van bestemming veranderd. Het grootste deel van het gebied bestaat uit paarden weides en braakliggend terrein zoals te zien is op de (wat verouderde) luchtfoto is te zien (zie Figuur 3.2 Foto 2 en Figuur 3.2 Foto 3). In het noordoosten van het plangebied zijn enkele percelen omringd door een forse houtwal en enkele bosschages en wordt in het oosten begrensd door een zandweg (Den Butter) met aan weerszijde opgaande begroeiing (zie Figuur 3.2 Foto 1).

In het zuidoosten is een moestuinencomplex gelegen (Figuur 3.2 Foto 6). Nog iets verder ten zuiden is het braakliggend terrein zeer nat en is en nieuwe sloot gegraven (Figuur 3.2 Foto 5) die afwatert op het sloten stelsel buiten het plangebied.

1

2

3

4

5

6

Figuur 3.2 : Impressie plangebied (Croonen Adviseurs, 2012).

3.2 Toekomstige situatie

In het nieuwe bestemmingsplan worden de bestemmingen ‘Agrarisch’, ‘Groen’, ‘Tuin, ‘Verkeer’ en ‘Woongebied’ uit het vigerende bestemmingsplan opgenomen. Dit bestemmingsplan is flexibel van opzet. In de onderstaande figuur staat een verkavelingstudie weergegeven die binnen het nieuwe bestemmingsplan mogelijk is. Het oostelijk deel waar wel kavels staan ingetekend maar niet zijn ingekleurd wordt niet in het nieuwe bestemmingsplan meegenomen.

Figuur 3.3. Verkavelingstudie, alleen het ingekleurde deel wordt in het nieuwe bestemmingsplan opgenomen.

3.3 Te verwachten werkzaamheden en ingrepen

Het zuidwestelijk deel van het plangebied ligt nu braak, het noordelijk deel is in gebruik als paardenwei. Hier zijn geen opgaande groenstructuren. Voor het bouwrijp maken van deze terreinen zullen de nodige grondwerkzaamheden uitgevoerd moeten worden. In het noordoostelijk deel wordt de bestaande groenstructuur op enkele plaatsen doorsneden door nog aan te leggen wegen. Hier zullen enkele bomen gekapt worden. Het grootste deel van de bomen blijft behouden in het nieuwe bestemmingsplan. De zandweg Den Butter met de aangrenzende bomenrijen blijft in het op te stellen bestemmingsplan behouden.

4 Methode

Het onderzoek naar het voorkomen van beschermde soorten en ligging van beschermde gebieden is opgebouwd uit twee onderdelen:

- Bureaustudie naar waarnemingen van beschermde soorten uit het (recente) verleden en ligging van beschermde gebieden in de invloedsfeer van het project;
- Terreinbezoek naar de (mogelijke) aanwezigheid van beschermde soorten.

4.1 Bureaustudie

Beschermde soorten

Bij de toetsing is alleen gekeken naar de streng beschermde (Tabel 3) en overig beschermde (Tabel 2) soorten uit de Flora- en faunawet. Deze soorten zijn in Nederland zeldzaam of hebben een Europese bescherming (Habitatrichtlijn Bijlage IV-soorten) en moeten worden getoetst op voorkomen en effect. Treed effect op of worden verbodsbepalingen overtreden, dan zijn er mogelijk maatregelen nodig om de effecten te voorkomen, verzachten of te compenseren om te voldoen aan de Flora- en faunawet.
Algemene soorten (Tabel 1) zijn niet meegenomen in de toetsing. Deze soorten zijn zodanig algemeen in Nederland dat de gunstige staat van instandhouding niet in het geding komt door de meeste projecten. Bovendien geldt voor deze soorten een vrijstelling van de verbodsbepalingen uit art. 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet. Wel geldt de zorgplicht. Door rekening te houden met de kwetsbare seizoenen van deze soorten, wordt voldoende aan de zorgplicht voldaan en kan de gunstige staat van instandhouding worden gegarandeerd.

Er zijn diverse bronnen geraadpleegd om een beeld te krijgen van de verspreiding en mogelijk voorkomen van beschermde soorten in en rond het plangebied. Aan de hand van deze informatie is een inschatting gemaakt of de betreffende soorten in het plangebied voor zouden kunnen komen, gezien de habitatvoorkeur van de betreffende soorten. De bronnen die zijn geraadpleegd, zijn:

- www.waarneming.nl;
- www.telmee.nl;
- Landelijke verspreidingsatlassen;
- Regionale verspreidingsatlassen.

Met behulp van landelijke verspreidingsatlassen is nagegaan of in het verleden strikt beschermde soorten zijn aangetroffen in of nabij het plangebied. Deze atlassen maken veelal gebruik van atlasblokken (5 x 5 kilometer). De soortgegevens hebben daarom betrekking op de regio en niet specifiek op het plangebied. Exacte locaties of datering van de waarnemingen zijn niet bekend.

Beschermde gebieden

Naast de bronnen met soortinformatie, is voor het bepalen van de ligging van beschermde gebieden gebruik gemaakt van de gebiedendatabase op de website van het Ministerie van EL&I. Gekeken is naar de ligging van beschermde gebieden (Natura 2000-gebieden) ten opzichte van het plangebied en naar de instandhoudingsdoelstellingen van deze gebieden. Afhankelijk van de instandhoudingsdoelstellingen kan het effect worden bepaald. Hiernaast is gebruik gemaakt van de kaarten op de website van de provincie Noord-Brabant (Dossier Natuur en Landschap, interactieve kaart EHS), om te bepalen of het plangebied overlapt of grenst aan EHS-gebieden. Toetsing vindt plaats aan de hand van de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS (Spelregels EHS).

4.2 Terreinbezoek

Naar aanleiding van de uitkomsten van voorgenoemd bureaustudie is bepaald in hoeverre de aanwezigheid van beschermde soorten aannemelijk gesteld kan worden op basis van aanwezig geschikt habitat. Op 13 september 2012 is een verkennend terreinbezoek aan het gebied afgelegd om te bepalen in hoeverre aan de hand van de soorten uit de bureaustudie en aan de hand van het voorkomen van geschikt habitat beschermde soorten kunnen voorkomen. Het gaat hier om een deskundigenoordeel op basis van de fysieke gesteldheid van het terrein (biotopenonderzoek). Daarnaast zijn de aangetroffen belangwekkende soorten genoteerd.

Aan de hand van de resultaten van het verkennend terreinbezoek kan worden bepaald of een vervolgonderzoek nodig is om beschermde soorten uit te sluiten en om te bepalen wat de effecten zijn. Tevens kan worden geadviseerd over de te volgen procedure inzake de natuurwetgeving.

5 Onderzoeksresultaten

5.1 Resultaten bureaustudie

5.1.1 Ligging ten opzichte beschermde natuurgebieden

Ecologische Hoofdstructuur (EHS)

Er bevindt zich geen gebied bestemd als EHS (Ecologische HoofdStructuur) binnen het plangebied. In de directe omgeving van het plangebied zijn wel EHS-gebieden gelegen. Ten zuidoosten van het plangebied is een bosstrook langs de Hannie Schaftlaan aangemerkt als EHS met natuurdoeltype 'Vochtig bos met productie'. De overige EHS gebieden zijn op meer dan 1000 meter van het plangebied gelegen (zie **Figuur 5.1**).

Figuur 5.1 Indicatie ligging plangebied (rood omlijnd) ten opzichte van EHS (gekleurde gebieden). (Provincie Noord-Brabant, 2012).

Natura 2000

Het plangebied ligt op meer dan 5 kilometer afstand van Natura 2000-gebieden.

5.1.2 Voorkomen beschermde soorten Flora- en faunawet

Om een inschatting te maken van de soortgroepen en specifieke soorten die in en rond het plangebied voorkomen, is de landelijke databank voor natuurwaarnemingen geraadpleegd, waaronder telmee.nl en waarneming.nl. Het invoerportaal waarneming.nl is een website waarop door vrijwilligers natuurwaarnemingen in Nederland worden verzameld.

Telmee.nl is het invoerportaal van de landelijke Particuliere Gegevensbeherende Organisaties (PGO's). Er kan informatie over diverse soortgroepen tot op kilometerhokniveau worden verkregen.

Volgens telmee.nl en waarneming.nl komen in het plangebied en omgeving soorten voor van diverse soortgroepen. Aanvullende gegevens over het mogelijk voorkomen van beschermde soorten is verkregen uit verschillende verspreidingsatlassen. Het betreft hier gegevens van de soortgroepen broedvogels (SOVON, 2002), zoogdieren (Broekhuizen *et al*., 1992 en Twisk & Limpens, 2006), libellen (Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, 2002), dagvlinders (Bos *et al*., 2006), reptielen en amfibieën (www.RAVON.nl en Van Delft & Schuitema, 2005) en insecten (www.Naturalis.nl\EIS).

Uit de landelijke en provinciale verspreidingsinformatie uit atlassen (5 x 5 kilometerhok) blijkt dat in of nabij het plangebied in het verleden diverse beschermde soorten zijn aangetroffen. Dit betreft onderstaande zwaarder beschermde (Tabel 2 en 3 Flora- en faunawet) soorten. Vogels zijn onderverdeeld in soorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn, (categorie 1-4) en soorten waarvan de nesten niet jaarrond beschermd zijn (categorie 5). Gekeken is naar de verspreiding van categorie 1-4 soorten en soorten van categorie 5 die mogelijk zeldzaam zijn in de omgeving van het plangebied.

Bij dit onderzoek zijn tevens de resultaten van het flora- en fauna onderzoek van 2004 (VOFF, 2004) en het aanvullend vleermuis onderzoek van 2005 (De Graaf, 2005) betrokken.

In de bovengenoemde bronnen en de gegevens van de site telmee.nl (2006-2012) worden de volgende waarnemingen van zwaarder beschermde soorten (Flora- en faunawet soorten Tabel 2 en 3, bijlage IV van de Habitatrichtlijn en jaarrond beschermde vogels, categorie 1-4) vermeld voor de directe omgeving van het plangebied.

Vogels

- <u>Categorie 1-4 (jaarrond beschermd)</u>
  Gierzwaluw, havik, kerkuil, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, huismus

Zoogdieren

- <u>Tabel 3 en bijlage IV van de Habitatrichtlijn</u>
  Gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, Laatvlieger, rosse vleermuis, baardvleermuis, gewone grootoorvleermuis.

Amfibieën en reptielen

- <u>Zwaarder beschermd</u>
  Alpenwatersalamander, vinpootsalamander, kamsalamander, poelkikker, boomkikker, levendbarende hagedis.

Vissen

- Zwaarder beschermd
  Geen.

Flora

- Zwaarder beschermd
  Geen.

Vlinders, libellen en kevers

- Zwaarder beschermd
  Geen.

Op basis van de verspreidingsgegevens van een soort, in combinatie met kennis van de terreingeschiktheid voor deze soorten, is nagegaan of deze soorten mogelijk in het plangebied of de omgeving kunnen voorkomen.

Het voorkomen van wettelijk beschermde soorten in het uurhok of kilometerhok of "Telmee-gebied", betekent niet dat deze soorten zich in (de omgeving van) het plangebied bevinden. Het plangebied omvat slechts een klein deel van een kilometerhok en daarmee ook een beperkt aantal verschillende biotopen en habitats. Met behulp van het terreinbezoek is nagegaan welke dit zijn. Hierdoor kan meer duidelijkheid gegeven worden over de voorkomende dan wel verwachte soorten in het plangebied.

5.2 Resultaten verkennend terreinbezoek

Op 13 september 2012 is een verkennend terreinbezoek aan het plangebied afgelegd door een deskundig ecoloog van Croonen Adviseurs. Bij dit terreinbezoek is een beeld geschetst van de te verwachten beschermde soorten op basis van de aangetroffen biotopen. Deze methode biedt een aanvulling op directe waarnemingen, gezien veel beschermde soorten flora en fauna mogelijk moeilijk waarneembaar zijn in verband met bijvoorbeeld het seizoen of leefritme. Aan de hand van het aangetroffen biotoop en habitatvoorkeur(en) kunnen echter wel indicaties worden gegeven van het mogelijk voorkomen van deze soorten in het plangebied.

Het aangetroffen terrein binnen het plangebied is onder te verdelen in vier biotopen:

- Weiden en overig (verruigd) grasland
- Bosschage en bomenrijen
- Moestuinencomplex
- Sloot en oever

In de navolgende paragrafen worden deze biotopen en de daarin (potentieel) voorkomende beschermde soorten omschreven.

Paardenweide.

Verruigd grasland.

De weg Den Butter.

Bomenrijen langs de Hannie Schaftlaan.

Sloot en drassige oever.

Moestuin.

Figuur 5.2: Impressie biotopen in het plangebied.

Weiden en overig (verruigd) grasland

Het plangebied bestaat voor een groot deel uit intensief gebruikte paarden (spring)weide. Hier groeien allen algemeen voorkomende platensoorten die goed bestand zijn tegen betreding en begrazing. Het gaat om soorten als raaigras, witbol en paardenbloem. Het braakliggend terrein en het verruigde grasland zijn botanisch meer divers maar ook hier zijn alleen algemene soorten aangetroffen waaronder gewone brandnetel, witbol, akkerdistel, vogelwikke, fijnstraal en veldzuring .

Vleermuizen
Het gehele terrein kan dienst doen als foerageergebied van vleermuissoorten. De randen van het terrein grenzend aan de opgaande begroeiing is hier echter het meest geschikt voor.

Zoogdieren
Het verruigde grasland biedt voldoende beschutting om te dienen als leefgebied van algemeen voorkomende beschermde (Tabel 1) kleine zoogdieren, zoals muizen, spitsmuizen, konijn en egel.

Amfibieën & reptielen
In het verruigd grasland kan incidenteel de gewone pad voorkomen. Voor zwaarder beschermde soorten uit de bureaustudie, alpenwatersalamander, vinpootsalamander, kamsalamander, poelkikker, boomkikker en levendbarende hagedis zijn gezien de verspreiding van deze soorten in de omgeving, hun habitateisen en het ontbreken van geschikt voortplantingswater niet te verwachten.

Vogels
De graslanden vormen geschikt foerageergebied voor diverse algemeen voorkomende vogelsoorten. Ook kunnen in de wijde omgeving voorkomende roofvogels het terrein gebruiken als foerageergebied. Nesten van soorten met jaarrond beschermde nesten zijn niet aangetroffen.

Bosschage en bomenrijen
In het plangebied zijn meerdere opgaande groenstructuren. De bomen hier blijven grotendeels behouden. Op enkele plaatsen doorsnijden nieuw aan te leggen wegen de groenstructuren waarvoor een aantal bomen gekapt zal worden.

Flora
De bosschages bestaan uit verschillende boomsoorten waarvan de oude eiken langs Den Butter en de omzoming van de noordoost hoek van het plangebied het meest in het oog springen. In de ondergroei staat ondermeer gewone vlier en diverse grassen. Er werden geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Gezien de voedselrijkdom worden beschermde soorten in dit biotoop ook niet verwacht.

Vleermuizen
Het vleermuisonderzoek uit 2004 (De Graaf, 2004) geeft aan dat de groenstructuren van belang zijn voor strikt beschermde vleermuizen (Habitatrichtlijn bijlage IV), te weten de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis en baardvleermuis. De bosschages en het omliggend gebied fungeren als foerageergebied. De weg Den butter en de bomen langs de Hannie Schaftlaan dienen als vast vliegroute van vleermuizen. Hoewel vleermuis onderzoek inmiddels 8 jaar oud is, is het karakter van de omgeving niet veranderd. De bosschages zullen in de huidige situatie nog dezelfde functie als foerageergebied en vliegroute vervullen. Actualisatie van het vleermuisonderzoek is dan ook niet noodzakelijk.

Er zijn tijdens het terreinbezoek in 2012 geen geschikte holten in de bomen aangetroffen die verblijfplaatsen van vleermuizen kunnen bevatten. Tijdens het vleermuis onderzoek in 2004 zijn ook geen verblijfplaatsen aangetroffen. Indien in de toekomst gebouwen gesloopt zullen worden dient hier wel opnieuw gekeken te worden naar mogelijke verblijfplaatsen van vleermuizen.

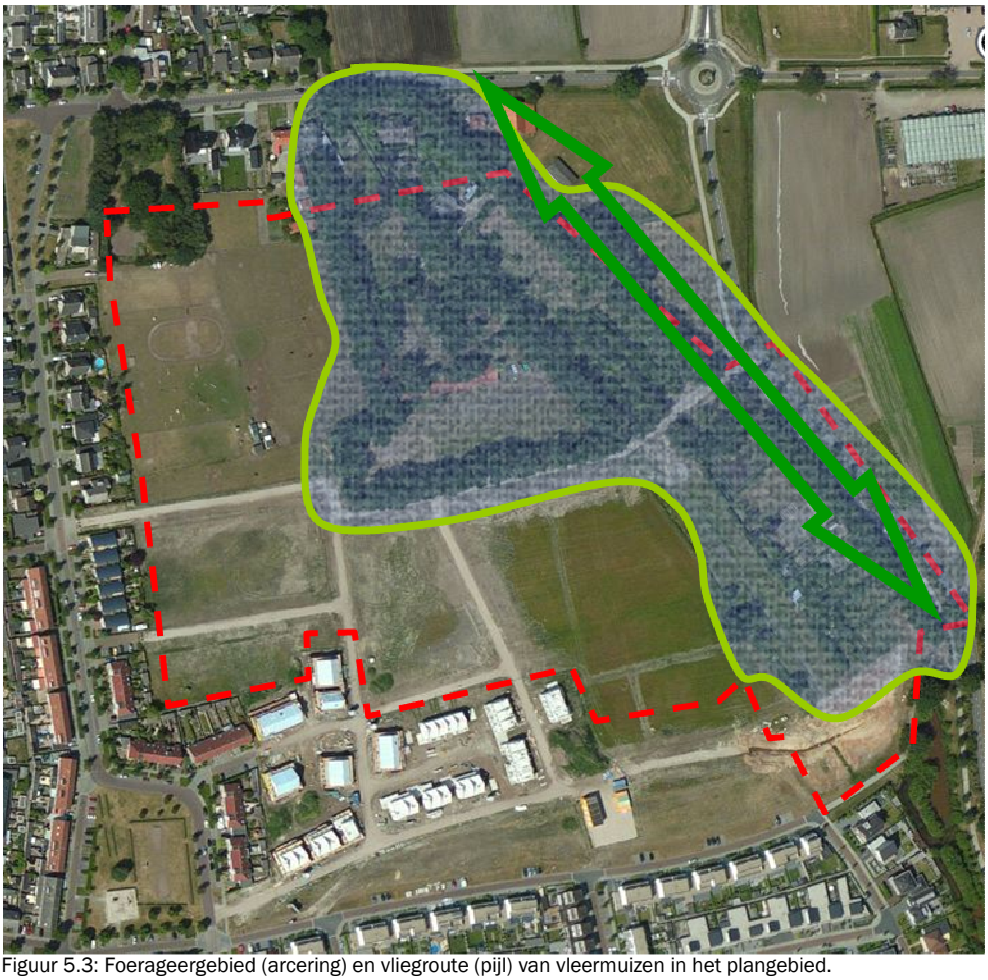

Figuur 5.3: Foerageergebied (arcering) en vliegroute (pijl) van vleermuizen in het plangebied.

Overige zoogdieren

De ondergroei van de bosschage biedt geschikt leefgebied voor algemeen voorkomende beschermde kleine zoogdieren, zoals muizen, spitsmuizen, egel en konijn.

Amfibieën en reptielen

De bosschages zijn overwinteringsgebied van amfibiesoorten als de gewone pad. De zwaarder beschermde soorten uit de bureaustudie worden niet verwacht in het plangebied. Het biotoop is niet geschikt en/of er zijn geen geschikte voortplantingswateren in de nabije omgeving.

Vogels
In de bosschages kunnen in het broedseizoen nesten van diverse algemeen voorkomende vogelsoorten voorkomen. Er zijn geen nesten aangetroffen van de in de omgeving voorkomende soorten met een jaarrond beschermd nest (havik, kerkuil, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer).

Moestuinencomplex
Het moestuincomplex aan de zuidoostrand van het plangebied bevat door zijn kleinschaligheid een grote diversiteit in een klein gebied. Er zijn rommelige overhoekjes, composthopen, intensief gebruikte veldjes en wat opgaande begroeiing.

Vleermuizen
Het gehele terrein maakt deel uit van foerageergebied van vleermuissoorten.

Zoogdieren
De diversiteit aan structuur en de beschikbaarheid van voedsel maakt dat er diverse beschermde Tabel 1-soorten als muizen, spitsmuizen, konijn en egel (Tabel 1) zijn.

Amfibieën & reptielen
In de moestuinen kunnen amfibieën voorkomen, zoals de gewone pad en de bruine kikker, beide zijn soorten van Tabel 1. Zwaarder beschermde soorten worden op basis van een ongeschikt biotoop hier niet verwacht.

Vogels
In de moestuinen kunnen in het opgaande groen nesten van vogels voorkomen.

Sloot en oever
In het zuidoosten van het plangebied is een nieuwe sloot gegraven. Aan weerszijden van de sloot is een drassige zone met grote plassen.

Vleermuizen
Dit deelgebiedje maakt deel uit van foerageergebied van vleermuissoorten.

Zoogdieren
Op de droge delen van de oever kunnen kleine algemeen voorkomende kleine zoogdiersoorten voorkomen zoals muizen en spitsmuissoorten.

Amfibieën & reptielen
De sloot en de natte oever kunnen dienst doen als voortplantingswater voor diverse amfibiesoorten zoals groene- en bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander. Gezien de relatief recente aanleg van deze sloot en het feit dat de sloten in de omgeving niet geschikt zijn voor de zwaarder beschermde soorten alpenwatersalamander, vinpootsalamander, kamsalamander, poelkikker, boomkikker worden alleen de gewone pad en de bruine en bastaard kikker verwacht binnen het biotoop.

Vogels
Tijdens het terreinbezoek zijn geen watervogels binnen het plangebied waargenomen. Algemeen voorkomende soorten als de wilde eend en de meerkoet kunnen de sloot gebruiken als leefgebied.

Vissen
In de sloot zijn geen vissen aangetroffen. Algemeen voorkomende soorten zullen zich hier op termijn wel vestigen, beschermde soorten worden hier niet verwacht.

6 Toetsing aan de natuurwetgeving

6.1 Toetsing effect op beschermde gebieden

6.1.1 EHS

Bij aantasting van de EHS dienen vervolgstappen (zoals compensatie) te worden genomen. Er bevindt zich geen EHS binnen het plangebied. Daarom is van directe aantasting geen sprake.
De ruimtelijke ontwikkeling bevindt zich op een korte afstand van een strook EHS-gebied. Deze bosstrook is gelegen langs een doorgaande weg. De geplande nieuwbouw zal leiden tot een marginaal hogere verkeersintensiteit, dit zal echter niet leiden tot een aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van het vochtig bos met productie.

6.1.2 Natuurbeschermingswet 1998

Er zijn geen Natura 2000-gebieden binnen een cirkel van 5 km van het plangebied. Vanwege de afstand en de aard en beperkte omvang van de ontwikkeling worden geen effecten op dit Natura 2000-gebied verwacht (Effectenindicator Ministerie EL&I, 2012). Er geldt voor de voorgenomen ontwikkeling dan ook geen vergunningplicht vanuit de Natuurbeschermingswet 1998.

6.2 Toetsing effect op beschermde soorten Flora- en faunawet

De voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling zal niet op alle aangetroffen biotopen effect hebben. Zoals in **Figuur 3.3** is te zien beslaat het verkavelingsplan slechts een deel van het plangebied. De moestuinen, de sloot en de gehele groenstrook in het oosten van plangebied blijven ongemoeid. Directe effecten op soorten in deze gebieden zijn daarom in de effectbeoordeling buiten beschouwing gelaten. Enkele delen van de bomenrijen meer centraal in het plangebied worden wel doorsneden de mogelijke effecten worden hieronder verder besproken.
In het plangebied komen voornamelijk algemeen voorkomende beschermde soorten voor van Tabel 1 van de Flora- en faunawet. Voor deze soorten geldt een algemene vrijstelling voor de ontheffingsplicht zolang gehandeld wordt conform de zorgplicht.

6.2.1 Effecten Tabel 2/3 soorten

Broedvogels

Alle in gebruik zijnde nesten van vogelsoorten in Nederland zijn beschermd onder de Flora- en faunawet. Met de meeste broedvogels kan echter in het algemeen relatief eenvoudig rekening worden gehouden door eventuele kap- en sloopwerkzaamheden niet uit te voeren in de broedtijd (circa maart tot en met juli) en indien concrete broedgevallen aanwezig zijn. Op deze wijze zijn geen belemmeringen vanuit de Flora- en faunawet aan de orde.

Er is een aantal vogelsoorten waarvan de broedplaatsen jaarrond beschermd zijn en bij verwijdering van de broedplaats altijd ontheffing moet worden aangevraagd. Dit zijn de zogenoemde categorie 1-4-vogelsoorten (zie Bijlage 2).

In de uitgevoerde bureaustudie is gevonden dat er verschillende categorie 1-4-vogelsoorten in de omgeving van het plangebied voorkomen. Aangezien deze vogelsoorten of nesten hiervan tijdens het terreinbezoek niet zijn aangetroffen, kunnen deze soorten dit seizoen worden uitgesloten binnen het plangebied.

Daarnaast zijn er categorie 5-vogelsoorten, waarvan de nesten alleen jaarrond zijn beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Dit laatste is op het plangebied niet van toepassing. Er zijn geen categorie 5 soorten te verwachten die zeldzaam zijn in de omgeving of onvoldoende nestgelegenheden hebben in de omgeving. Derhalve zijn er geen zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden die jaarronde bescherming rechtvaardigen.

Alle vogelnesten (ook die van categorie 5-vogelsoorten die geen jaarronde bescherming genieten) zijn beschermd tijdens het broedseizoen (globaal half maart tot juli).

Vleermuizen

Alle vleermuissoorten zijn zwaarder beschermd onder de Flora- en faunawet. Bij het slopen van bebouwing en het kappen van vooral oudere bomen dient te allen tijde rekening te worden gehouden met de mogelijke aanwezigheid van vleermuizen. Gebouwbewonende vleermuizen verblijven met name in spouwmuren, onder dakbetimmering, achter boeiborden of op zolders. Boombewonende vleermuizen verblijven in gaten, holen of scheuren van voornamelijk grote bomen.

Een deel van het plangebied maakt deel uit van het foerageergebied van vleermuissoorten ook loopt er een vaste vliegroute door het plangebied (zie Figuur 5.3). De voorgenomen ontwikkelingen blijven echter grotendeels buiten deze gebieden. Op een aantal plaatsen worden enkele bomen gekapt om plaats te maken voor nieuwe wegen. Deze doorsnijdingen zijn echter klein en tasten de foerageermogelijkheden niet wezenlijk aan. De vliegroute blijft geheel ongemoeid. Om effecten op het foerageergebied verder te beperken is het raadzaam om strooilicht arme straatverlichting te gebruiken zodat de duisternis op de groenstructuren zo veel mogelijk behouden blijft.
Er zijn geen verblijfplaatsen van vleermuissoorten in het plangebied aanwezig. Indien in een latere fase het resterend deel van de Vliegende vennen ontwikkeld gaat worden, en er mogelijk gebouwen gesloopt gaan worden dient een nieuw vleermuisonderzoek uitgevoerd te worden. Voor de voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling in zijn huidige omvang, is geen ontheffingsaanvraagprocedure voor vleermuizen noodzakelijk.

Overige zoogdieren

In het plangebied komen uitsluitend grondgebonden zoogdieren voor van Tabel 1 van de Flora- en faunawet. De voorgenomen ontwikkeling kan met name schade veroorzaken aan algemeen voorkomende muizen en spitsmuizen. Deze soorten zijn te verwachten in het verruigd grasland en in de bosschages. Deze schade is maar moeilijk te voorkomen, omdat deze soorten bij onraad hun hol in vluchten en zich bij gunstige omstandigheden nagenoeg het hele jaar voortplanten. Ze leven echter geen van allen in kolonies. Door deze solitaire levenswijze, het betrekkelijk kleine oppervlak aan biotoop en de hoge reproductiesnelheid zal de schade zeer beperkt zijn. De gunstige staat van instandhouding van de betreffende soorten komt niet in het gedrang.

Effecten op kleine zoogdieren zoals muizen kunnen worden beperkt door gefaseerd te werk te gaan. Dit houdt in dat eerst de vegetatie wordt gekapt, gemaaid of verwijderd, alvorens in een later stadium met afgraven/verwijderen toplaag te beginnen. Het hierdoor eerst minder geschikt gemaakte leefgebied kan dan tijdig door de aanwezige zoogdieren worden verlaten. Ten aanzien van deze soorten geldt dat ze niet tijdens de winterslaap mogen worden verstoord door het verwijderen van vegetatie.

Grotere zoogdieren, zoals konijn en egel, hebben grote leefgebieden en zullen tijdens de werkzaamheden het plangebied mijden. In de omgeving is geschikt leef- en rustgebied aanwezig voor deze soorten. Ook aanwezige mollen zullen het plangebied mijden na aanvang van de werkzaamheden. Effecten op populatieniveau van deze algemeen voorkomende soorten zijn uit te sluiten. Daarom is geen ontheffingsaanvraag nodig voor deze soortgroep. Wel dient de algemeen geldende zorgplicht in acht te worden genomen.

Amfibieën en reptielen

Er zijn geen strikt beschermde amfibie- en reptielsoorten aangetroffen in het plangebied en worden ook niet verwacht. Hoewel uit de bureaustudie naar voren komt dat er meerdere strikt beschermde soorten in de omgeving van het plangebied voor kunnen komen, zijn er in het plangebied zelf geen waarnemingen bekend. Gezien de verspreiding van deze soorten in de omgeving, hun habitateisen en het ontbreken van voortplantingswater, worden deze soorten ook niet verwacht in het plangebied. Er wordt dan ook geen effect verwacht.

Vissen

Er zijn werkzaamheden gepland nabij het enige open water in het plangebied. Effecten op deze soortgroep zijn dan ook uitgesloten.

Planten

Er zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen in het plangebied. Het plangebied herbergt verder geen geschikt habitat of standplaatsfactoren voor de beschermde soorten. Effecten worden dan ook niet verwacht.

Vlinders
Er zijn geen beschermde vlindersoorten aangetroffen in het plangebied. Het plangebied herbergt verder geen geschikt habitat voor de beschermde soorten. Effecten worden dan ook niet verwacht.

Libellen
Er zijn geen beschermde libelsoorten aangetroffen in het plangebieden worden op basis van de aangetroffen biotopen ook niet verwacht.

6.2.2 Advies vervolgstappen

Op basis van de hierboven beschreven toetsing zijn geen vervolgstappen noodzakelijk.

7 Conclusies en aanbevelingen

7.1 Conclusies

7.1.1 Beschermde natuurgebieden

Voor wat betreft de EHS is er alleen bij directe aantasting sprake van vervolgstappen in de vorm van compensatie. Er bevindt zich geen EHS binnen het plangebied. Wel komt EHS voor in de omgeving van het plangebied. Door de beperkte omvang van de voorgenomen ontwikkeling, zal er geen sprake zijn van directe aantasting van de EHS.

Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied bevindt zich op meer dan 5 km afstand van het plangebied. Door deze geruime afstand en beperkte omvang van de ruimtelijke ontwikkeling, zal er geen sprake zijn van aantasting van Natura 2000-gebieden. Er is daarom geen noodzaak voor een compensatieplan (EHS) of een voortoets (Natuurbeschermingswet 1998).

7.1.2 Beschermde soorten

Wanneer ruimtelijke ontwikkelingen negatieve effecten hebben op soortniveau van de zwaarder beschermde soorten (Tabel 2 en 3-soorten en broedvogels), is een ontheffingsaanvraag of het nemen van voldoende mitigerende maatregelen noodzakelijk. Voor effecten op overige beschermde soorten (Tabel 1), of wanneer de instandhouding van de soort niet in het geding is, kunnen de in paragraaf 7.2 genoemde (vrijblijvende) aanbevelingen worden opgevolgd.

Tabel 2 en 3-soorten en broedvogels

Een deel van het plangebied maakt deel uit van het foerageergebied van vleermuissoorten. Tevens loopt er een vliegroute door het oostelijk deel van het plangebied, langs de weg Den Butter. Omdat de ontwikkelingen grotendeels buiten deze gebieden blijft zijn de negatieve effecten op vleermuissoorten zeer beperkt, de functionaliteit van het foerageergebied en de vliegroute wordt niet aangetast.

Er zijn geen negatieve effecten van de voorgenomen ontwikkeling op overige zwaarder beschermde dier- en plantensoorten omdat deze in het plangebied niet voorkomen. Om deze reden is geen ontheffingsaanvraag van de Flora- en Faunawet noodzakelijk. Ook is het voor de voorgenomen ontwikkeling niet nodig nader onderzoek te verrichten naar een bepaalde soortgroep.

Indien in de toekomst gebouwen in plangebied gesloopt worden, zal wel aanvullend onderzoek verricht moeten worden naar de mogelijke aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuissoorten, de huismus en de gierzwaluw.

7.2 Aanbevelingen (vrijblijvend)

Hieronder worden enkele aanbevelingen gedaan waarbij het aan de initiatiefnemer is om deze al dan niet op te volgen. De aanbevelingen voor vleermuizen zijn geheel op vrijwillige basis en hebben geen gevolgen indien ze niet worden opgevolgd. De aanbevelingen voor wat betreft vogels hangen direct samen met de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet. Indien de aanbevelingen niet in acht worden genomen, dan bestaat het risico dat de Flora- en faunawet wordt overtreden.

7.2.1 Vogels

Met broedvogels kan in het algemeen relatief eenvoudig rekening worden gehouden door eventuele kap- en sloopwerkzaamheden niet uit te voeren in de broedtijd (globaal halverwege maart tot en met juli) indien concreet broedgevallen aanwezig zijn. Op deze wijze zijn geen belemmeringen vanuit de Flora- en faunawet aan de orde.

Wanneer de werkzaamheden buiten het broedseizoen worden ingezet, maar doorlopen tot in het broedseizoen dan kan het verstoren van vogels voorkomen worden door continu door te werken en werkzaamheden niet langer dan enkele dagen stil leggen. Op deze manier wordt voorkomen dat vogels tot broeden komen in het gebied waar gewerkt wordt.

7.2.2 Vleermuizen

Vleermuizen maken gebruik van het plangebied. Om te voorkomen dat vleermuizen tijdens de werkzaamheden worden verstoord, wordt aangeraden om het aanbrengen van verlichting zoveel mogelijk te beperken (ook tijdens de bouw). Nagenoeg alle vleermuissoorten zijn gevoelig voor lichtverstoring.

Indien gewenst zou tevens in het toekomstige ontwerp rekening gehouden kunnen worden met vleermuizen door verlichting te gebruiken die minder verstorend is voor vleermuizen. Lage armaturen met wit licht die naar beneden uitstralen vormen geen belemmering voor vleermuizen en zouden gebruikt kunnen worden. Daarnaast willen wij erop attenderen dat er speciaal voor renovatie of nieuwbouw onderhoudsvrije vleermuizenkokers in de handel zijn die ingemetseld kunnen worden en zogenaamde vleermuiskwartieren die eenvoudig te bevestigen zijn aan muren. Deze positieve maatregelen zijn veelal eenvoudig en met geringe meerkosten in nieuwbouw in te passen.

8 Literatuur

Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff, De Vlinderstichting, 2006. De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea). Nederlandse Fauna Deel 7. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij, European Invertebrate Survey-Nederland. Leiden.

Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. Van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen. 1992. Atlas van de Nederlandse Zoogdieren. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, 3de herziene druk.

Creemers, R.C.M. en Delft, J.J.C.W. van (RAVON) (redactie). 2009. *De Amfibieën en Reptielen van Nederland.* Nederlandse Fauna Deel 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

Delft, J.J.C.W. van & W. Schuitema. 2005. Werkatlas amfibieen en reptielen in Noord-Brabant. RAVON Noord--Brabant, Tilburg. Stichting RAVON, Nijmegen.

EIS-Nederland/De Vlinderstichting/Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie. 2007. *Waarnemingenverslag Dagvlinders, nachtvlinders en libellen.*

De Graaf, J.J.. 2005. Bevindingen vleermuisinventarisatie 'Vliegende Vennen-Noordoost te Rijen"

Limpens, H., Regelink, J., en Koelman, R. 2010. *Vleermuizen en planologie.* Zoogdiervereniging, Arnhem.

SOVON. 2002. *Atlas van de Nederlandse broedvogels.* SOVON Vogelonderzoek Nederland, KNNV Uitgeverij/Naturalis/EIS – Nederland.

Twisk, P. & H. Limpens. 2006. Een thuis voor de vleermuis. Beschermplan voor vleermuizen in Noord-Brabant. Zoodiervereniging VZZ.

VOFF. 2004. Natuurtoets woningbouwlocatie Vliegende Vennen Noordoost (Gemeete Gilze en Rijen). Rapportnummer 2004-04

Internet

Bing maps. 2012. Kaartgegevens 2012.
http://bing.com/maps

Ministerie van Economie, Landbouw en Innovatie. 2012. Beschermde Natuur in Nederland: soorten en gebieden in wetgeving en beleid. Gebieden. Kaartmachine (beschermde) natuurgebieden. Versie 2.
http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/googlemapszoek2.aspx

Ministerie van Economie, Landbouw en Innovatie. 2012. Beschermde Natuur in Nederland: soorten en gebieden in wetgeving en beleid. Natura 2000. Effectenindicator.
http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/effectenindicatorappl.aspx?subj=effectenmatrix&tab=1

Provincie Noord-Brabant. 2011. Kaart natuurbeheerplan 2011-2012. Beheertypekaart.
www.brabant.nl/kaarten/natuur-en-landschap-kaarten/natuurbeheerplan-2011-2012.aspx

RAVON. 2012. Reptielen amfibieën vissen onderzoek Nederland. Soorten. Levende atlas.
www.ravon.nl

Telmee.nl. 2012. Tel mee met de nationale databank flora & fauna. Soortinformatie.
www.telmee.nl

Waarneming.nl. 2012. Waargenomen soorten.
www.waarneming.nl

Vlinderstichting. 2012. De Vlinderstichting beschermt vlinders en libellen in Nederland
www.vlinderstichting.nl

Zoogdiervereniging. 2009. Zoogdiersoorten.
www.zoogdiervereniging.nl

Zoogdieratlas. 2012. Nederland telt mee. Verspreidingskaarten per provincie.
www.zoogdieratlas.nl

Bijlage 1

Ecologische Hoofdstructuur

Natuurbeschermingswet 1998

Ecologische Hoofdstructuur

Hierna volgt een algemene beschrijving van de Ecologische Hoofdstructuur.

Algemeen Ecologische hoofdstructuur
De Nederlandse natuur staat steeds meer onder druk, bijvoorbeeld door huizenbouw, aanleg van wegen en industrie. Toch leeft bij veel Nederlanders de wens om natuurgebieden in de buurt te hebben. Natuur geeft rust en biedt ruimte voor recreatie.

De overheid heeft daarom extra geld uitgetrokken om de Nederlandse natuur te beschermen en verder te ontwikkelen. Door nieuwe natuur te ontwikkelen, kunnen natuurgebieden met elkaar worden verbonden. Zo kunnen planten zich over verschillende natuurgebieden verspreiden en dieren van het ene naar het andere gebied gaan. Het totaal van al deze gebieden en de verbindingen ertussen vormt de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) van Nederland.

In de EHS liggen de twintig Nationale Parken die Nederland kent. Ze hebben gezamenlijk een oppervlakte van 123.000 ha. Ongeveer 45%van alle hectares EHS op het land is ook Natura 2000-gebied.

De term EHS werd in 1990 geïntroduceerd in het Natuurbeleidsplan (NBP) van het toenmalige ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV).

Netwerk van gebieden
De EHS is een netwerk van gebieden in Nederland waar de natuur voorrang heeft. Het netwerk helpt voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat natuurgebieden hun waarde verliezen. De EHS kan worden gezien als de ruggengraat van de Nederlandse natuur.

De EHS bestaat uit:
- bestaande natuurgebieden, reservaten, natuurontwikkelingsgebieden en zogenaamde robuuste verbindingen;
- landbouwgebieden met mogelijkheden voor agrarisch natuurbeheer (beheergebieden);
- grote wateren (zoals de kustzone van de Noordzee, het IJsselmeer en de Waddenzee).

De EHS is een plan in uitvoering en moet in 2018 klaar zijn.

Natuurbeschermingswet 1998

Hierna volgt een algemene beschrijving van de Natuurbeschermingswet.

Algemeen Natuurbeschermingswet
Nederland kreeg in 1967 voor het eerst een Natuurbeschermingswet. Deze wet maakte het mogelijk om natuurgebieden en soorten te beschermen.

Op den duur voldeed de wet niet meer aan de eisen die internationale verdragen en Europese verordeningen stellen aan natuurbescherming. Daarom is in 1998 een nieuwe Natuurbeschermingswet gemaakt die alleen gericht is op gebiedsbescherming. De bescherming van soorten is geregeld in de Flora- en faunawet.

De Natuurbeschermingswet 1998 is op 1 oktober 2005 gewijzigd. Sindsdien zijn de bepalingen vanuit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in de Natuurbeschermingswet verwerkt.

Beschermde gebieden
De volgende gebieden worden aangewezen en beschermd op grond van de Natuurbeschermingswet:
- Natura 2000-gebieden (Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden);
- beschermde natuurmonumenten;
- wetlands.

Voor activiteiten of projecten die schadelijk zijn voor de beschermde natuur, geldt een vergunningplicht.

Hierdoor is in Nederland een zorgvuldige afweging gegarandeerd bij projecten die gevolgen kunnen hebben voor natuurgebieden. Meestal verlenen de provincies de vergunningen, maar soms doet het ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie (EL&I) dit.

Bestaand gebruik
Op 1 februari 2009 is de wet opnieuw gewijzigd. De wijziging heeft betrekking op het zogenoemde 'bestaand gebruik'. Hieronder vallen activiteiten in en om beschermde Natura 2000-gebieden die al plaatshadden voordat een gebied als beschermd gebied is aangewezen. De wijziging is met name van belang voor provincies (als bevoegd gezag) en voor burgers en bedrijven met bestaand gebruik. De wijzigingen zijn gericht op:
- verbetering van de werking van de wet in de praktijk;
- verbetering van de aansluiting van de wet bij de Habitatrichtlijn.

Beschermde Natuurmonumenten

Met de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 is in 2005 het verschil tussen Beschermde Monumenten en Staatsnatuurmonumenten vervallen: beide zijn nu Beschermde Natuurmonumenten.

Beschermde Natuurmonumenten die overlappen met Natura 2000-gebieden worden opgeheven en niet langer beschermd als beschermd natuurmonument. De natuurwaarden, waarvoor het natuurmonument was aangewezen, worden wel in de Natura 2000-aanwijzing opgenomen.

Bijlage 2

Flora- en faunawet

Flora- en faunawet

Hierna volgt een algemene beschrijving van de Flora- en faunawet.

Algemeen Flora- en faunawet
Het doel van de Flora- en faunawet is het in stand houden van de inheemse flora en fauna. Vanuit deze wet is bij ruimtelijke ingrepen de initiatiefnemer verplicht op de hoogte te zijn van de mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden gedaan aan beschermde soorten, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'nee, tenzij' – principe). Bepaalde handelingen, waaronder ruimtelijke ingrepen, waarbij beschermde soorten in het geding zijn, zijn slechts bij uitzondering en onder voorwaarden mogelijk.

Onder bepaalde voorwaarden geldt een algemene vrijstelling of een ontheffingsplicht van de verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet. Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling of ontheffing hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen in het onderzoeksgebied. Hiertoe worden verschillende beschermingsregimes onderscheiden:

- Soorten van tabel 1 – algemene soorten – lichtste beschermingsregime;
- Soorten van tabel 2 – overige soorten – middelste beschermingsregime;
- Soorten van tabel 3 – genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 van de AMvB – zwaarste beschermingsregime.

Algemene vrijstelling
Voor tabel 1-soorten geldt voor ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling van de verbodsbepalingen in de wet (art. 8 t/m 12) en is derhalve geen ontheffing nodig.

Vrijstelling onder gedragscode
Voor tabel 2-soorten geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen in de wet (art. 8 t/m 12) als wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode. De goedgekeurde gedragscodes staan vermeld op de website van het Ministerie van EL&I (www.drloket.nl). Voor de meeste activiteiten zijn er inmiddels gedragscodes goedgekeurd. De kans is groot dat de voorgenomen activiteit kan worden uitgevoerd onder één van de vele goedgekeurde gedragscodes.

Ontheffing tabel 2 en 3
Als er niet kan worden gewerkt onder een geldige gedragscode, is voor tabel 2-soorten alsnog een ontheffing nodig om toestemming te hebben voor het overtreden van de verbodsbepalingen in de wet. Ook voor tabel 3-soorten geldt een ontheffingsplicht.
Ingrepen waarbij de verbodsbepalingen worden overtreden moeten ter goedkeuring worden voorgelegd aan Dienst Regelingen door middel van een ontheffingsaanvraag, vergezeld van een overzicht van mitigerende of compenserende maatregelen om effecten tegen te gaan. Wanneer mitigerende maatregelen voldoende worden geacht om effect voorafgaand aan de ingreep te voorkomen, krijg u bericht terug in de vorm van een

‘positieve afwijzing’ van uw ontheffingsaanvraag. Dit betekent dat u uw werkzaamheden mag uitvoeren, mits zij precies volgens het mitigatieplan worden uitgevoerd. Op deze manier worden overtredingen van de Flora- en faunawet voorkomen. Als de mitigerende of compenserende maatregelen (tijdelijke) effecten niet kunnen voorkomen en de gunstige staat van instandhouding niet in het geding komt, dan wordt een ontheffing verleend.

Habitatrichtlijn Bijlage IV-soorten

Sinds augustus 2009 is door een uitspraak van de Raad van State bepaald dat er volgens de Europese Habitatrichtlijn geen ontheffing meer verleend mag worden voor het vernietigen van vaste verblijfplaatsen van bijlage IV-soorten met als wettelijk belang ruimtelijke ingrepen. Een ontheffing voor ruimtelijke ingrepen is alleen mogelijk onder de volgende wettelijk belangen:

- Bescherming van flora en fauna;
- Volksgezondheid of openbare veiligheid;
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.

Voor de meeste ruimtelijke projecten betekend dit dat een ontheffing voor Habitatrichtlijn Bijlage IV-soorten alleen kan worden aangevraagd onder dwingende redenen van groot openbaar belang. Dit belang moet worden onderbouwd om het groot openbaar belang aan te tonen. Een groot openbaar belang is een belang op regionale of nationale schaal. Vaak is de verwijzing naar een regionale structuurvisie voldoende.

Vogels

Vogels zijn niet opgenomen in tabel 1 tot en met 3. Alle vogels zijn in het broedseizoen gelijk beschermd. De bescherming van vogels is hoofdzakelijk gericht op de bescherming van de nesten. Daarbij wordt wel een onderscheid gemaakt in nesten die jaarrond zijn beschermd (Categorie 1 tot en met 4-vogelsoorten), nesten die alleen jaarrond zijn beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen (Categorie 5-vogelsoorten) en nesten die niet jaarrond zijn beschermd (overige vogelsoorten).

Sinds augustus 2009 is door een uitspraak van de Raad van State bepaald dat er volgens de Europese Vogelrichtlijn geen ontheffing meer verleend mag worden voor het vernietigen van vaste verblijfplaatsen van vogels met als wettelijk belang ruimtelijke ingrepen of dwingende redenen van groot openbaar belang. Om ruimtelijke ontwikkelingen toch uit te kunnen voeren, moeten mitigerende maatregelen worden genomen om effecten vooraf te voorkomen. Om zeker te zijn van de juiste maatregelen is het aan te bevelen om de maatregelen voor te leggen aan het Ministerie van EL&I door het indienen van een ontheffingsaanvraag. Hoewel een ontheffing voor vogels in de meeste gevallen niet kan worden afgegeven, geeft de Minister in haar besluit aan of de maatregelen voldoende zijn (positieve afwijzing).

Zorgplicht

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen. Deze zorgplicht houdt in dat planten en dieren niet onnodig vernield/gedood of verstoord mogen worden. Dit bete-

kent dat handelingen (of het nalaten hiervan) waarvan men weet, of redelijkerwijs kan vermoeden, dat ze nadelig zijn voor planten en/of dieren niet mogen worden uitgevoerd. Wanneer dergelijke handelingen toch uitgevoerd moeten worden, moeten maatregelen, voor zover dit in redelijkheid kan, worden genomen om de nadelige gevolgen te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Er dient bijvoorbeeld zo gewerkt te worden dat dieren kunnen ontsnappen en het kan nodig zijn om soorten te verplaatsen (bijvoorbeeld planten en amfibieën). Deze algemene zorgplicht geldt voor elke soort en elk individu in Nederland.

Procedure ontheffingsaanvraag

Voor soorten van tabel 1 geldt een vrijstelling. U hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen, maar u moet wel de zorgplicht nakomen.

Voor soorten van tabel 2 geldt dat als u kunt werken volgens een goedgekeurde gedragscode er een vrijstelling geldt. U hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen, maar u moet uw activiteiten aantoonbaar uitvoeren zoals in de gedragscode staat. Tevens blijft de zorgplicht gelden.

Indien u niet kunt werken volgens een gedragscode, maar u kunt maatregelen nemen om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen (zogenoemde mitigerende maatregelen), dan hoeft u ook geen ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen. Wilt u zeker weten of uw mitigerende maatregelen voldoende zijn, en er inderdaad geen ontheffing nodig is? Vraag dan een ontheffing aan om uw maatregelen goed te keuren.

Indien beschermde soorten van tabel 3 zijn aangetroffen in het plangebied, dan is mogelijk een ontheffingsaanvraag noodzakelijk. Net als voor tabel 2-soorten geldt dat als u maatregelen kunt nemen om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen (zogenoemde mitigerende maatregelen), u geen ontheffing van de Flora- en faunawet hoeft aan te vragen. U kunt uw mitigatieplan voorleggen bij Dienst Regelingen voor goedkeuring.

Voor soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn (die ook onder de tabel 3-soorten van de Flora- en faunawet vallen) is het niet langer mogelijk ontheffing aan te vragen op grond van ruimtelijke ontwikkelingen. Dat zelfde geldt voor vogelsoorten. Zie bijlage 1 Flora- en faunawet voor een beschrijving van de te volgen procedure voor deze soorten.

Indien u geen mitigerende maatregelen kunt nemen, dan dient een ontheffing te worden aangevraagd bij Dienst Regelingen van het ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie. Voor de ontheffingsaanvraag is het noodzakelijk te weten welke soorten aanwezig zijn, zodat gerichte mitigerende maatregelen kunnen worden getroffen. Dienst Regelingen zal, indien het akkoord is met het aangeleverde stappenplan waarin de aanpak voor mitigatie beschreven wordt, een zogenoemde ‘verklaring van geen bedenkingen’ (vvgb) afgeven. Daarmee zegt zij in feite dat een ontheffing niet

noodzakelijk is wanneer men zich bij de uitvoering houdt aan het opgestelde stappenplan.

Wanneer gesloopt of gekapt wordt zonder vervolgonderzoek te laten plaatsvinden, en er blijken beschermde soorten aanwezig te zijn, dan wordt de Flora- en faunawet overtreden. Dit is een economisch delict waar boetes aan verbonden zijn.

Onderzoek naar vleermuizen duurt ongeveer 6 maanden. Indien het onderzoek over de winterperiode heen getrokken moet worden, kan het langer duren. Onderzoek naar andere soortgroepen kan vaak sneller (met 1 of 2 bezoeken) afgerond worden. De doorlooptijd van een ontheffingsaanvraag bij Dienst Regelingen bedraagt doorgaans 6 weken tot 4 maanden.

Een vleermuisonderzoek is circa drie jaar geldig. Indien de werkzaamheden niet binnen drie jaar hebben plaatsgevonden, dan moet opnieuw onderzoek worden uitgevoerd.

Wabo

Vanaf 1 oktober 2010 is voor ruimtelijke ontwikkelingen de Wabo (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht) in werking getreden. Dit houdt in dat de benodigde vergunningen en ontheffingen, dus ook die ten aanzien van de Flora- en faunawet en Natuurbeschermingswet, in de meeste gevallen via een omgevingsvergunning gaan lopen. De aanvraag voor de omgevingsvergunning wordt ingediend bij de betreffende gemeente en vervolgens door de gemeente ter beoordeling voorgelegd aan het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (voormalig Ministerie van LNV). Het Ministerie van EL&I geeft bij goedkeuring een vvgb (verklaring van geen bedenkingen) af. Deze vvgb vervangt de huidige ontheffing Flora- en faunawet.

De grootste veranderingen in het nieuwe systeem zijn dat:

1 het Ministerie van EL&I geen direct contact meer met de aanvrager heeft;
2 de gemeente verantwoordelijk is voor toezicht en handhaving van de vvgb in de omgevingsvergunning.

Het doel van deze herstructurering is het versnellen en vergemakkelijken van de procedure.